

Paulinyi Tamás

A varázsló kertje

A varázsló kertje tulajdonképpen egy kép volt. A festett kép keretén belül azonban sajátos, öntörvényű élet zajlott. A varázsló kicsiny gyermekként született egykoron a képbe, sőt mondhatjuk így is, a kezdetben még aprócska varázsló saját birodalmának kereteit szülte meg elsőképp. Öntudatlan gondolatai a festészetet idézték, szavak és fogalmak nélkül teremtve hozzá hasonlóan kicsiny világát, ami persze – mint Ő, akkor és ott – sem kicsinek, sem nagyoknak nem volt nevezhető. Mindenekelőtt a szemét nyitotta ki. A kert gyönyörű volt. Kőkerítésén belül virágok és fák születtek, csodálatos meanderekkel szöve körül eszmélkedését. Korai szavai között szerepelt az ó, mint rácsudálkozás, ami egyszerre jelentette a repedésbe surranó gyíkot, a játszani napfényt és az est híves harmatját. Szilvalekvárral kente kenyerét a délutánban, hozzá pokrócot és döngicsélést teremtve a gyermekkor óriási dongóinak.

Csontjai később megnyúltak, teste pihésen átlépett a kora nyár küszöbén. A varázsló innentől kérdezni kezdett. Az akácok lombján keresztül felfénylett a Hold, a kőkerítésen kívülről fűszeres virágporok suhantak látomásaiba.

Egy macska finom ívű ugrásával egyszer csak a kertben termett, majd a fák alatt megülve ráfüggesztette okos és közömbös szemét. A fiatal varázsló kérdezett. Szavak nélkül fordult a macskához és a fákhöz. Végül – szintén szavak nélkül – a Hold válaszolt. Meszesfehérre hamuzott óriási lábosfenékként függött a posztófekete semmiben, ahol a kulisszák szobalevegőjében a varázsló várta szavait. A macska puha szökelléssel semmivé vált, a Hold pedig ásító lukká lett a kárpiton. A varázsló ebben a pillanatban megfestette a Hold válaszát.

Az ékes Hold – az Ő Holdja – a valórávalás cseppnyi és dermedt csendje után így szólt:

– Mivégre lenne válaszom, mikor a kérdés még oly semmilyen, mint feltevője. S ha mégis, saját kétségeim osztanám meg valódi teremtmőm előtt, s mit mondhatnék akkor mást, mint ami, mint visszhang, részére vigaszként szolgál csupán. Úgy értsd meg hangom, mint a nem egyedülállóét, a hangok, amiket hallasz, nem hangok, csak képek, amikről elfordíthatod tekinteted. A teremtmő megismerés nem fül, ami elfordulva is hall, hanem szem, ami válogathat képei közül.

A fagyott, fehér fátyolként kezébe hulló haloványuló mondatok megint csak emlékké váltak, pusztá betűfüzerré. A válasz színei a képen kívülre, a másik oldalra kerültek. A fiatal varázsló magába révedt. A hangok, amik fülébe jutottak, bent zúgtak tovább, bent, a maga által teremtett kertben, a kőkerítés ismeretlen belüli falai mögött. A macska ezüstösen és kihívón újra megjelent. Felfutott a fára, piruettet tett a kerítés tetején, majd visszaült. Pirkadni kezdett. A rigók és a lassabban ébredő vadgalambok visszavarázsták a varázslót álmaiba, a reggelbe, ami délutánjait és estéit követte. Ő, a reggeli ébredés napsütéses foglalatossága elé még egy mély és kegyelmes álmodott, beletörődve a látomásainak tengerpartként zúgó morajos hangjait elcsendesítő gongütésbe.

Egy másik reggelen a lassan férfivé váló varázsló játszani kezdett. Ha lehet így mondani, énekelni tanult. A fülébe zengő végtelen szimfónia végtelen taktusai közül egyetlen rigmust és dallamot választva boldogan énekelt. Ő milyen szépek voltak a fények, s az akácok tömött virágú lombjai mily szépen festettek a virágoskert napsütéses sorai felett. A varázsló

kertjében ünnepelt minden. A harmat, mint érzékeny válasz jelent meg az alkony kérlelhetetlennek tűnő futamai közt, s az ennél is tovább gyűrűző teremtő boldogság a tücskök megnyugtató ciripelésével nyugtázta tovább magát. A varázsló mámoros – a minden felé irányuló – szerelemmel nyúlt el tavaszában. A lég illatos volt. A föld alatt most csak csendben torkoskodtak az enyészet képzelt férgei, s a halálra senki sem figyelt.

Reggel lett megint várva, váratlanul és észrevétlen. A varázsló kertje felparázslott. Nyár volt már, és az ébredés lángokban állt. A varázsló első tekintete a hőségtől párálló, szikkadt bokrokra esett. Az újabb álom látomása lenyűgözte. Visszahőkölve a pusztá ábrándtól, meghajolva a képek súlya előtt, térdre kényszerült. Gyakran játszotta ezt. Ilyenkor kétkedéseiben kétkedni és fohászkodni kezdett. A döngicsélésekkel együtt forrósodó délelőttben Isten köszönt vissza neki. A varázsló – mint ahogy a teremtménynek a teremtett teremtő előtt illik – térdre esett. Egy pillanatra – most – elfelejtette kétségeit. A kőkerítés falain túlra világló kérdések nélküli válasz bizonyossága ragyogta be lelkét. Beszélgetni kezdett, vagy inkább öneki válaszoltak. A Nap szólalt meg, a varázslót még mindig térdén találva:

– Nincs kétség – ragyogta kimondatlan szavakkal.

– Nincs nincsen és nincsen a semmi. Amit a Hold, az éjszaka sugall, szójáték csupán.

A fény van, és a gondolat van, csak a lét mindent felolvasztó lángoló szerelme létezik az önmagában nem való éji térben. Csak az van, amit megélsz, csak az van, amit megteremtesz.

A teremtett felhők megtorpanva fonták körbe az izzó koszorút az égen, amiből tovább áradt a sugárzó erő. A Nap a tűz hangján beszélt:

– A kőkerítés nem a nemlét, hanem a lét határtalan határa. Nincsen nemlét és odakint, az, ami belülről testesül meg belőled, belülről születik valóra. A világ nem végtelenségében, hanem fénylő végességében végtelen. Nincs nincsen, csak a létezés létezik.

A varázsló magára ismert a mágikus hangulatban. Dél volt nála, harangszós dél. A dolga után indult. Kegyelmes bizonyossággal szemlélte a kertet, körbejárva a fákat és a virágokat. A kerítésnek a közelébe sem ment. Boldog volt, ahogyan a fák és a virágok, boldog volt a kíváncsiságról lemondó beletörődés állapotában. Lassan így is, mintegy magától esteledni kezdett. A varázsló egy nőről álmodott.

A nő igézetes meztelenségben, a macskával játszadozva feküdt a fa alatt. A macska kéjes puhán elnyújtózott és hagyta magát simogatni a fürkész kezeknek. Ahogy a varázsló melléjük ült, a macska a kerítésre szökkent. A nő felé fordult, de a lenyugvó nap ellenfényei rejtélyes sokatmondósággal takarták el vonásait. Délibábszerű szemekkel a varázslóra nézett, majd visszhangszerűen szólalt meg édes hangján. A hajfürtök színe és a hang sosem hallott vagy sosem hallottnak tűnő rezgései elbűvölték a varázslót. Elfelejtve, hogy álmodik, így válaszolt:

– Megírtam a sorsomat előre. Megírom újra is. Megírlak és megfestlek Téged, hogy elfelejthessem halhatatlanságomat. Merre mennék szerelmemben, mit áldozhatnék a szerelem oltárán mást, mint az önösséget az önfeláldozásért, mit adhatnék Neked mást, mint önfeledtségemet. Ketten vagyunk immár együtt, ketten, mint az egyek hajdanán.

Így dúdolt a varázsló roppant magányában, és így ábrándozott. A kert kaszált fűcsomóiból életre költve a Nőt, fáradtan zuhant a kísértő hajnal ölébe. A Nő, a nyári vetés kikelő biztonságával szólt:

– Az igazi együttérzés hiányzik belőled. Nem értheted, hogy Én ki vagyok, hiszen ha költeni tudnál! Ó, ha igazi teremtő lennél! Ó, miért nem vagy Férfim, miért nem vagy társam a teljes megértésben.

A varázsló kétségbeesetten válaszolt:

– Ki vagy? Ki vagy, ki társam helyett bizonytalanságommá lettél? Mit vársz tőlem Te, ki csak magam lehetek?

A varázsló most mindent félretett. Ábrándjai között megszűntek a képzelt határok, s csak a győzedelemre törekvés dacos kicsinyhitűsége maradt. A lényeket, a lét megteremtett, tőle független egyenjogúságát azonban még mindig nem ismerte el.

– Nem vagy más – mondta védekezésésképp – mint a festményem része. Nem vagy más, mint aki magam vagyok.

A Nő elmosolyodott, kegyesen, és mint a teremtmények, egyben kegyetlenül. A macska visszatért. Megülve, roppant nyugalmaival csatlakozva úrnőjéhez, dorombolni kezdett. A Nő most direkt hígítva a kíméletlen szókat, lassan és megfontoltan válaszolt:

– Nincs mit mondanom. Kívül vagyok már királyságodon. Ó, lennél királyom, ó lennél szabad lény magadtól, lennél uram és parancsolóm.

A varázsló, élete nyarába térve, megfelelt:

– Enyém lettél immár és a magadé, belőlem és belőled lesz tovább az álom, nincs, vagy nem lehet törvény, mi belőlem téged elszakít. Nyugodj bele most öntörvényeimbe.

A Nő elcsitult, s mint teremtménye a paradicsom bordás felbújtójának, dolgvégezetten hallgatott. A teremtő titok is hallgatásba burkolódzott.

A varázsló mint költő eszmélt előbb.

– Gyermeünk lesz – mondta, s eszébe jutott az új hajnal, miben az elsőszülött majd életre kél. Eszébe jutott a mámor és a megfontolatlanúság. Eszébe jutott az egyedülvalóság isteninek érzett kegyelme és a vitathatatlan valóság, amit teremtő szavaiban a fiaira hagyhat. Eljött a délután. Előbb a képzelt dongók és méhek tértek vissza mézelően, és mint a közelgő terhes este, oly hirtelen. Anélkül, hogy a varázsló akarta volna, ősz lett. Meg is torpant rajta, mint teremtő, meg is torpant, mint a történet őszülő költője. Mint festő az ecsetjét, most a hangját kereste.

A varázsló – bűvös ecsetjét megtalálva – magára bukkant. Már nem volt egyedül. A kerítésen belül most új nemzedék kelt, a kerítésen belül a tünődések nevelő bizonyossággá kellett váljanak.

A varázsló csak a magányos igazságokra támaszkodhatott.

Kezéből – vagy képzeletéből – kicsúszott az alkotó bizonyosság, úgy maradt, mint a megszült gyermek, mások múltja által meghatározottan. Vászna, a kertet hirtelen mozdulattal újra és előlről festeni kezdte. Próbaképp behunyta, majd kinyitotta a szemét. Tagjait nevetségesen és kiszolgáltatottan öregnek érezte. Minthogy éjszaka volt, a Holdhoz fordult, ami éppen a kerítés fölé emelkedett. Az ezüstkorongban a macska hallgatag sziluettje – az örök élet útra való tanácsa nélkül – bámult vissza rá.

Ecsetvonásai most már fűgén lavíroztak a képen. A Hold és a macska eltűnt. Megkopott emlékként jelentek meg a múlt képei, kinőtt ruhákként dallamtalanul és fakón. Az újjászületett rigók hangjából fémes zajok szűrődtek át, az akácok tömöttnek tűnő lombjai valójában lomokká, reszketeg látomássá lettek. A varázsló mégis tavaszt akart, sohasem múltó tavaszt. A múlt azonban nem volt azonos önmagával.

A templom, amelyben egyszer csak találta magát, bár a kőkerítés falai között létezett, nagyobb volt a kertenél. A folyosó, a kisebb fülkék és az égbolt a nyakaszegett és égre emelt emlékekkel mind benne volt. A hangok vagy a szavak terme lehetett, hiszen, mint a barlangban felriasztott denevérraj csapongtak benne kiapadhatatlanul a gondolatok.

Ezer tükörben látta magát. A suttogások rikácsolásként, a kiáltások hangtalan sóhajokként szakadtak ki belőle. Az orkánszerű szélbe hajolva megindult középre. A kopott és mélységesen vén kőszámlóra térdelve megszólalt fölötte az ég:

– Mindig csak egy vagy. Mindig csak Te. Akkor is, ha felváltva magaddal beszélsz, mint a vén bolond, vagy Isten, mikor a teremtés előtt még csak magában élt.

Megszólalni nem, csak beszélni tudott.

– Ha beszélsz, figyelj! – mondta az ég elcsendesülve. – Akik beszélnek, közülük akkor ki szól, az vagy épp. Ha megmaradsz egy hangot követve, a hang leszel maga. Ha más hangot formálsz, más szót eszel, akkor is akinek a hangját hallod, Te vagy.

Homloka végigsúrolta követ. Mély hálával érezte, ahogy ébrenlétének ismerős teremtményei – vagy emlékei – szó nélkül hátrahúzzák.

– Ki vagyok? – kérdezte, ahogy ezt a zsámolytól hátrahúzza mások is kérdezik.

Csend lett. Elhallgatott az éj és a nappal. Csend lett. Az ügyetlen ecsetvonások csak a levegőt kavarták. A ciripelő tücskök most csak úgy hegedültek, mint a kényszerített cigányok, ügyesen és mégis lélektelenül. Nem jött a reggel. Helyette tintakék idegen látomás kélt, mi több is és kevesebb is volt a valóságnál. A tavasz helyett ismeretlen, idegen hónapok érkeztek, olyanok azonban, melyek egykor igazak voltak. A varázsló ráncai nem tűntek el. Nem volt körülötte sem táj, sem látóhatár. A visszatérésért – úgy érezte – áldoznia kellett.

Előbb az ecseteit törte el, aztán hallgatni kezdett. Fehér szakállá festetlenül csavarodott a télbe, ruhátlansága a jéghegyek között is megmaradt. Éjszaka lett, sosem látott hófehér éjszaka. A varázsló még mindig hallgatott. Festmények jelentek meg előtte, képek az örökkévalóság jövő pillanatairól. Kitérő szemekkel, zihálva szorította össze markait. Bármilyen nehezére esett, nem választott, haza akart térni végre. A varázsló ezüst csontvázává változott. A hideg már nem volt hideg, a csend már nem volt csend. Aztán színes szavak érkeztek, pillangómód koszorúba fogva a néma látomást. Hang kélt:

– Fess, fess tovább!

A varázsló saját kertjében ébredt. A kőfalon belül – mit közben a folyondárok régen befontak – éppen hajnalodott. Az ecsetje a kezében volt. Saját házat festette meg először. A nőt, akit szeretett és nem érthetett, a bocsánatot a teremtés boldogtalan szakadéka felé, majd fiait. Magát – úgy gondolta – nem kell külön megfestenie. Egy tükört képzelt inkább maga elé, és azt, hogy magánál jobban úgysem tudhatja más, hogy magának mivé is lehetne lennie. A ráncok így megmaradtak.

– Végül! – mondta a varázsló. – Széttépem vásznamat!

Az idő a vég előtt szinte megállt. A varázsló most mindenben jelen volt. A kerítés hajdanvolt színeit most derűs lazúrral vonta át csakúgy, mint ahogy a számtalan virágot is gondosan illesztette nője köré. Fiait jól ácsolt szekérre festette rá. A macska – miközben képből képbe ugrált – egy mondatot rajzolt ki a vásznon. A kép még nem volt elhasadva, az üzenet még világosan tündökölt. Egy hajnalt idézett, ami régi és új volt. A varázsló feleszmélkedett. Magából előbb ecsetté, majd az ecsetből ecsetvonássá vált. A macska mondata így szólt:

– A varázsló kertje tulajdonképpen egy kép volt.

Paulinyi Tamás

(Megjelent: a Szintézis Újság 2. számában.)

(A cikk a világhálón: <http://istennyila.hu/hun/text/0002/0002.htm>)